

INTEGRĒTA PILSĒTU ILGTSPĒJĪGA ATTĪSTĪBA

KOHĒZIJAS POLITIKA 2014.–2020. GADAM

Eiropas Savienības Padome 2013. gada decembrī oficiāli apstiprināja jaunus noteikumus un tiesību aktus, kas regulēs ES kohēzijas politikas investīciju nākamo posmu laikā no 2014. līdz 2020. gadam.

Šī faktu lapa ir viens no vairākiem instrumentiem, kas apraksta jaunās pieejas svarīgākos aspektus.

Saturs

Ko nozīmē integrēta pilsētu ilgtspējīga attīstība?

Kāds ir mērķis?

Ko ietver jaunā pieeja?

Kādas ir atšķirības, salīdzinot ar plānu 2007.–2013. gadam?

Kā tas izpaužas praksē?

Ko nozīmē integrēta pilsētu ilgtspējīga attīstība?

[↑ Uz sākumu](#)

Pilsētas ir vietas, kur koncentrēti novērojamas cilvēku aktivitātes un savstarpēja sadarbība. Pilsētas ir Eiropas ekonomikas dzinējspēks, kas rada darbvietas un piedāvā pakalpojumus, kā arī veicina radošas un inovatīvas izpausmes visā Eiropas Savienībā. Gandrīz 70% ES iedzīvotāju dzīvo pilsētvidē, kur arī tiek veidots vairāk nekā divas trešdaļas ES IKP. Tomēr tieši pilsētās visvairāk arī vērojamas tādas grūti novēršamas problēmas kā bezdarbs, segregācija, nabadzība un ievērojama nevēlama ietekme uz vidi. Tādēļ attiecībā uz pilsētu rajoniem īstenotajai politikai ir lielāka nozīme visā Eiropas Savienībā.

Kļūst aizvien skaidrāks, ka dažādās pilsētu rajonus ietekmējošās problēmas — ekonomiskās, vides, klimata, sociālās un demogrāfiskās — ir savstarpēji saistītas un pilsētu rajonu veiksmīgu attīstību var panākt, tikai ieviešot vienotu pieeju. Tādējādi ar pilsētu rajonu fizisko atjaunošanu saistītie pasākumi ir jāīsteno vienlaikus ar pasākumiem, kas veicina izglītību, ekonomikas attīstību, sociālo iekļaušanu un vides aizsardzību. Ir jāveido ciešas partnerattiecības starp vietējiem iedzīvotājiem, pilsonisko sabiedrību, vietējo tautsaimniecību un dažāda līmeņa valsts iestādēm. Ir svarīgi apvienot spējas un vietējās zināšanas, lai identificētu visiem pieejamus risinājumus un sasniegtu pieņemamus un ilgtspējīgus rezultātus.

Šādai pieejai mūsdienās ir īpaši būtiska nozīme, ņemot vērā to, cik nopietnas problēmas pašlaik jārisina Eiropas pilsētām. Šo problēmu skaitā ir specifiskas demogrāfiskās izmaiņas, ekonomikas stagnācijas izraisītās sekas saistībā ar darbvietu radīšanu un pakalpojumu sniegšanu, kā arī klimata pārmaiņu izraisīto ietekmi un citas problēmas. Tāpēc ir svarīgi atrast efektīvus risinājumus šīm problēmām, lai izveidotu gudro, ilgtspējīgu un visiem atvērto sabiedrību, kas aprakstīta stratēģijā "Eiropa 2020".

Kāds ir mērķis?

[↑ Uz sākumu](#)

Kohēzijas politikas mērķis laikā no 2014. līdz 2020. gadam ir virzīt integrētas stratēģijas, lai uzlabotu pilsētu ilgtspējīgu attīstību, tādējādi stiprinot pilsētu izturētspēju, un nodrošināt Eiropas strukturālo un investīciju (ESI) fondu atbalstīto investīciju sinerģiju.

Ko ietver jaunā pieeja?

[↑ Uz sākumu](#)

Integrētas pilsētu attīstības stratēģijas, piemērojot holistiskāku pieeju

Galvenais princips — Eiropas Reģionālajam attīstības fondam (ERAF) ir jāatbalsta pilsētu ilgtspējīga attīstība, īstenojot integrētas stratēģijas, kas ir paredzētas, lai pilsētu rajonos novērstu ekonomikas, vides, klimata, sociālās un demogrāfiskās problēmas (ERAF regulas 7. pants). Šī principa nozīmē ir divējāda: tas izceļ resursu integrētas koncentrācijas nepieciešamību rajonos, kur pastāv noteiktas pilsētu problēmas, un vienlaikus uzsver, ka ERAF finansētie pilsētu attīstības projekti ir jāintegrē plašākos programmu mērķos. ES dalībvalstīm ir jāizmanto gan Eiropas Sociālā fonda (ESF) līdzekļi, gan ERAF finansējums, lai atbalstītu saskaņā ar integrētajām stratēģijām izstrādātos un īstenojamus pasākumus attiecībā uz nodarbinātību, izglītību, sociālo iekļaušanu un institucionālajām spējām.

Pilsētu attīstība kā prioritāte programmu izveides laikā

Partnerattiecību nolīgumos un darbības programmās ir jānorāda pasākumi, kas veicami, lai teritoriālās attīstības jomā nodrošinātu integrētu pieeju to ESI fondu izmantošanai, kas paredzēti pilsētu rajonu ilgtspējīgai attīstībai. Turklāt, kā ir noteikts partnerattiecību nolīgumā un darbības programmās, Komisija paredz, ka šāda pieeja pilsētu attīstībai tiks cieši saistīta ar integrēto pieeju, kas ir vērsta uz noteiktām vajadzībām ģeogrāfiskajos apgabalos, kur visvairāk ir izteikta nabadzība, vai mērķa grupās, kas ir visvairāk pakļautas diskriminācijas vai atstumtības riskam.

Investīciju primārais mērķis — palīdzība pilsētu problēmu novēršanai

Vairākos ESI fondu atbalstītajos tematiskajos mērķos ir noteiktas ar pilsētām saistītas investīciju prioritātes, piemēram, oglekļa emisiju līmeņa samazināšanas stratēģiju popularizēšana pilsētu rajonos, pilsētvides uzlabošana, tostarp degradētu teritoriju rehabilitācija un gaisa piesārņojuma samazināšana, kā arī ilgtspējīgas mobilitātes veicināšana pilsētās un sociālās iekļaušanas sekmēšana, atbalstot trūcīgu pilsētu rajonu fizisko, ekonomisko un sociālo rehabilitāciju (kā norādīts ERAF regulas 5. pantā). Šīs investīciju prioritātes var tikt iekļautas pilsētu rajonu integrētajā pilsētu attīstības stratēģijā (ERAF regulas 7. pants), papildinot šo stratēģiju ar darbībām, ko atbalsta ESF saskaņā ar savām investīciju prioritātēm (ESF regulas 3. pants).

Uzlabotie instrumenti integrētu darbību īstenošanai

- » Integrētās teritoriālās investīcijas (ITI) ir jauna īstenošanas kārtība, kurā tiek apvienots finansējums no vienas vai vairāku darbības programmu vairākiem prioritārajiem virzieniem, lai realizētu daudzdimensiju un starpnozaru intervences pasākumus. ITI kā instruments var būt ideāli piemērots integrētu darbību atbalstam pilsētu rajonos, jo tas piedāvā iespēju apvienot ar dažādiem tematiskiem mērķiem saistīto finansējumu, tostarp finansējumu no ERAF, ESF un Kohēzijas fonda atbalstītajiem prioritārajiem virzieniem un darbības programmām (Kopīgo noteikumu regulas 36. pants). Integrētās teritoriālās investīcijas (ITI) var papildināt arī ar finanšu atbalstu no ELFLA vai EJZF.
- » Sabiedrības virzīta vietējā attīstība (SVVA) ir instruments, kas veicina augšupēju vietējās attīstības stratēģiju īstenošanu, ko izstrādāja un ieviesa vietējās rīcību grupas, iesaistot pārstāvjus no visiem vietējo interešu sektoriem. Šis instruments ir papildinājums LEADER pieejai pilsētu rajonos, kas veicina kopienas līdzdalību un vairāklīmeņu pārvaldību. SVVA atbalsta uz vajadzībām orientētu spēju pilnveidošanas aktivitātes, sekmējot sadarbības tīklu veidošanu un stimulējot inovāciju jau piepilsētu zonu līmenī, lai ļautu kopienām pilnībā izmantot to potenciālu (Kopīgo noteikumu regulas 32.–35. pants).

Finanšu instrumenti

Dalībvalstis tiek mudinātas plaši lietot finanšu instrumentus, lai atbalstītu pilsētu ilgtspējīgu attīstību. Finanšu instrumentu darbības joma ir paplašināta un ietver visus tematiskos mērķus un investīciju prioritātes, kā arī visu veidu saņēmējus, projektus un aktivitātes (Kopīgo noteikumu regulas 37.–46. pants).

Integrētai pilsētu ilgtspējīgai attīstībai paredzētā finansējuma nošķiršana

Vismaz 5% katrai dalībvalstij piešķirto ERAF resursu ir jāinvestē pilsētu ilgtspējīgas attīstības integrēto stratēģiju īstenošanā. Ir vairāki šo stratēģiju finansēšanas veidi:

- izmantojot jauno integrēto teritoriālo investīciju (ITI) instrumentu;
- izmantojot noteiktu darbības programmu vai;
- izmantojot noteiktu prioritāro virzienu (ERAF regulas 7. panta 2. punkts).

Lielāka atbildība pilsētas pārvaldes institūcijām

Lai varētu īstenot pilsētu ilgtspējīgas attīstības stratēģijas, daļā pilnvaru ir jāpiešķir pilsētu pārvaldes institūciju līmenī (ERAF regulas 7. panta 4. un 5. punkts). Atbildības līmenis var atšķirties atkarībā no institucionālās sistēmas katrā dalībvalstī, taču pilsētu pārvaldes institūcijām ir jābūt atbildīgām vismaz par darbību atlasī. Katrai dalībvalstij ir pienākums tās partnerattiecību nolīgumā noteikt principus, kā izvēlēties pilsētu rajonus, kur jāievieš pilsētu ilgtspējīgas attīstības integrētās darbības, un kā šīs darbības piešķirt indikatīvi.

Inovatīvas darbības pilsētās

Lai pilsētu ilgtspējīgas attīstības jomā atbalstītu inovatīvas darbības, tiks nodrošināts finansējums 330 miljonu eiro apmērā (kā noteikts ERAF regulas 8. pantā). Inovatīvas darbības pilsētās ietver mācības un izmēģinājuma projektus, kas testē, vai jauni risinājumi ir pietiekami efektīvi, lai novērstu problēmas, kas var pieaugt turpmākos gados.

Sadarbības tīklu pastiprināta veidošana

- » Komisija izveidos pilsētu attīstības tīklu, kas ietvers pilsētu pārvaldes institūcijas, kuras no ESIF saņem saskaņā ar ERAF regulas 7. un 8. pantu izmantojamo finansējumu (ERAF regulas 9. pants). Šis tīkls darbosies kā forums spēju pilnveidošanai un pieredzes apmaiņai starp pilsētām, kuras ievieš jaunas metodes un attīsta integrētas investīcijas. Tīkls nav finansējuma instruments, bet veids, kā pilsētas var dalīties šo jauno pieeju izmantošanas pieredzē.
- » Saskaņā ar mērķi "Eiropas teritoriālā sadarbība" (ETS) apmaiņas un apmācības programma pilsētās arī turpmāk nodrošinās tām sadarbības tīklu veidošanas iespējas, lai izstrādātu pilsētu attīstības paraugprakses un dalītos tajās (ETS regulas 2014.–2020. gadam 2. pants). Tas nozīmē, ka pilsētu pārvaldes institūciju sadarbība tiks turpināta saskaņā ar finansiāli pastiprinātu programmu URBACT III.

Kādas ir atšķirības, salīdzinot ar plānu 2007.–2013. gadam?

[↑ Uz sākumu](#)

Pastiprināta integrēta pieeja pilsētu problēmu novēršanai

Kaut plānā laikposmam no 2007. līdz 2013. gadam pilsētu attīstība tika norādīta tikai kā iespēja, plānā laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam pilsētu attīstība tiks īstenota, piemērojot stratēģijas, kurās ir noteiktas integrētas darbības (ERAF regulas 7. pants). Turklāt ESF regulas 12. pantā ir noteikts ESF papildu ieguldījums šo stratēģiju īstenošanai.

Funkcionālāka pieeja, kas nodrošina pasākumu īstenošanu nepieciešamajā apmērā

Ņemot vērā dalībvalstīs noteikto, pilsētu ilgtspējīgas attīstības īstenošanas pasākumi var attiekties uz dažādiem pilsētu un pilsētu rajonu tipiem, tādējādi integrētu darbību finansējumu var attiecināt uz dažādām teritorijām, sākot no piepilsētu zonu vai rajonu līmeņa līdz funkcionālajiem rajoniem, piemēram, pilsētu reģioniem vai galvaspilsētu rajoniem, tostarp arī piepilsētu lauku rajoniem.

Jaunu instrumentu ieviešana integrētu darbību veicināšanai

Jauni un elastīgāki instrumenti, piemēram, integrētās teritoriālās investīcijas (ITI) un sabiedrības virzīta vietējā attīstība (SVVA), atbalsta integrēto pieeju pilsētu ilgtspējīgai attīstībai un sekmē pilsētu attīstības stratēģiju īstenošanu, ņemot vērā gan instrumentus, gan līdzdalības principu.

Vairāk pienākumu un iespēju pilsētām

Dalībvalstis varēs nodrošināt pilsētām iespēju izstrādāt un īstenot pilnībā integrētas stratēģijas, kurās tiek apvienoti dažādu prioritāro virzienu un darbības programmu resursi.

Daudzfondu atbalstītās darbības, daudzfondu darbības programmas un daudzfondu finansējums

Pilsētu integrētas attīstības stratēģiju īstenošana tiks veicināta, programmas vai darbības līmenī apvienojot ERAF, ESF un KF finansētās darbības. ERAF un ESF nodrošinātais daudzfondu daļējais darbības finansējums (līdz 10% no katra darbības programmas prioritārā virziena) papildinās daudzfondu pieeju (Kopīgo noteikumu regulas 98. pants).

Kā tas izpaužas praksē?

[↑ Uz sākumu](#)

Integrēta pilsētu ilgtspējīga attīstība ir kļuvusi par 2014.–2020. gada kohēzijas politikas stratēģiskā plāna neatņemamu daļu. Praksē tas vairākos veidos ietekmēs dažādus pārvaldības līmeņus programmu izstrādes un īstenošanas jomā:

- » **pilsētu pārvaldes institūcijām**, kuras saņem finansējumu saskaņā ar ERAF regulas 7. pantu, būs jāizstrādā integrētas pilsētu attīstības stratēģijas ar mērķi novērst vairākas problēmas, kas pastāv šo institūciju pilsētās. Turklāt, lai pēc iespējas samazinātu pilnvaru deleģēšanas nepieciešamību, pilsētu pārvaldes institūcijām būs jāuzņemas lielāka atbildība par attiecīgo stratēģiju faktisko īstenošanu. Izstrādājot šīs integrētās stratēģijas, pilsētu pārvaldes institūcijas tiks mudinātas izmantot kopējo Eiropas ilgtspējīgas pilsētas stratēģiju (*Reference Framework for Sustainable Cities – RFSC*) – praktisku tīmekļa rīku, kas ir izstrādāts, lai sniegtu pilsētu pārvaldes institūcijām atbalstu šajā jomā;
- » **dalībvalstīm** to attiecīgajās darbības programmās ir jāiesniedz detalizēta teritoriju analīze un jākoncentrējas uz pilsētu attīstību. Turklāt dalībvalstīm būs jāvienojas par vairāku uzdevumu deleģēšanu pilsētu pārvaldes institūcijām saistībā ar pilsētu ilgtspējīgas attīstības stratēģiju īstenošanu (vismaz deleģēt projektu atlasī);
- » **Eiropas Komisija** apņemas: pastiprināt integrāciju pilsētu attīstības jomā, darbības programmu novērtējuma laikā pievēršot šim aspektam īpašu uzmanību, palielināt inovācijas, īstenojot inovatīvu darbību iniciatīvu, un pastiprināt spēju pilnveidošanu un pieredzes apmaiņu, izmantojot pilsētu attīstības tīklu un finansiāli pastiprināto programmu URBACT III.

Papildinformācija

Citas faktu lapas par kohēzijas politikas aspektiem:

http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/publication/index_lv.cfm

Vispārēja papildinformācija par reģionālo politiku:

http://ec.europa.eu/regional_policy/index_lv.cfm